

اندیشه‌های دفاعی مقام معظم رهبری در مقابله با جنگ نرم

اسماعیل علی‌آبادی

روح‌الله نوروزی

چکیده

در این مقاله سعی داریم با تشریح اندیشه دفاعی مقام معظم رهبری اعم از ماهیت و چیستی دفاع، ایده‌ها و اهداف دفاع و ایدئولوژی دفاعی، نظریه ایشان را در حد بضاعت خود بیان کنیم. در ادامه نیز با بررسی تهاجم فرهنگی و ویژگی‌های این تهاجم، عوامل تهاجم فرهنگی دشمن را شناخته و در حال حاضر بدانیم دشمن با چه ابزاری به مقابله با نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران آمده است و در پی آن به بررسی جنگ نرم، مراحل این جنگ و اهداف دشمن از این جنگ بپردازیم و دیدگاه‌های آن معظم له را در مورد شروط اصلی فعالیت درست در این جنگ بر شمرده و راه‌های مقابله با جنگ نرم و تهاجم فرهنگی دشمن را از نظرات ایشان احصا نماییم.

کلیدواژه‌ها: مقام معظم رهبری، دفاع، اندیشه دفاعی، تهاجم فرهنگی، جنگ نرم، بصیرت.

بیان مسأله

در عصر حاضر که نظام سرمایه‌داری به سرپرستی آمریکا یکه‌تاز عرصه جهانی شده است، و از طرق مختلف نتوانسته این انقلاب نوپای اسلامی که یکه‌تاز حکومت عدالت و معنویت و ارائه‌دهنده مدل جدید حکومتی بوده را شکست دهد بر آن است تا از طریق این نبرد خاموش و ویرانگر این نظام را از پای در آورد و از رسیدن به اهداف والای خود باز دارد. پیروزی انقلاب اسلامی در ایران سبب شده است که سلطه‌گران بیشتر از آن جهت خوفناک باشند که قدرت جدید مقابل منافع نامشروع آنان، یک گروه سیاسی - مذهبی به نام جهان اسلام باشد؛ قدرتی که از نظر فرهنگی با داشتن ارزش‌های قوی، نظیر خداپرستی، ظلم‌ستیزی، نوع‌دوستی، برادری، مساوات و عدل، می‌تواند در برابر فرهنگ غربی قد علم کند؛ بنابراین چون می‌دانند که از مقابله مستقیم با ایدئولوژی اسلامی طرفی نخواهند بست، می‌کوشند با ترفندی قدیمی، به طور غیرمستقیم، در ارکان جوامع اسلامی، از جمله جامعه ما رخنه کنند و آن ترفند چیزی نیست جز تهاجم فرهنگی و در برهه فعلی جنگ نرم. امری که مقام معظم رهبری از آغاز دهه هفتاد با ادبیات و تعبیر مختلف مانند «تهاجم فرهنگی»، «ناتوی فرهنگی»، «شیخون فرهنگی» و اخیراً جنگ نرم خطر آن را برای مسئولان نظام گوشزد کرده‌اند و آنان را برای چاره‌اندیشی فرا خوانده‌اند. شواهد و قرائن زیادی وجود دارد که دشمن و دنیای غرب در این برهه از عمر پر برکت نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران بر دامنه و شدت این جنگ و تهاجم خود در همه قلمروها به ویژه اقتصادی، سیاسی و فرهنگی افزوده و تمام توان خود را در این راه خواهد گذاشت. نظریه‌پردازان و سیاستمداران غربی بر این باورند که اقدام خشونت‌آمیز به ویژه اقدام نظامی علیه جمهوری اسلامی ایران نه تنها به نفع آنها نیست، بلکه نفرت ایرانیان از آمریکا را ریشه‌دارتر می‌کند و امکان به خطر افتادن امنیت متحد اصلی آمریکا یعنی اسرائیل و بی‌ثباتی در منطقه راهبردی غرب آسیا (خاورمیانه) بیشتر خواهد شد. از همین رو، ضروری است با تدبیر به موقع، دامنه این تهاجم خاموش را شناخته و برای این کار، مناسب است اندیشه دفاعی

مقام معظم رهبری را شناخته و با استخراج راهکارهای مقابله با این تهاجم از بیانات گهربار ایشان، بتوانیم دشمن را نیز در این جبهه به شکست واداریم.

سوالات تحقیق

سؤال اصلی: اندیشه دفاعی مد نظر مقام معظم رهبری در مقابله با جنگ نرم و تهاجم فرهنگی چیست؟

سوالات فرعی:

راهکارهای مقابله با تهاجمات دشمن در جبهه فرهنگی از منظر مقام معظم رهبری چیست؟

چه عواملی ما را در این جنگ به پیروزی خواهد رساند؟

اندیشه دفاعی مقام معظم رهبری

ماهیت و چرایی دفاع

اگر فرض ما این است که جمهوری اسلامی را همراه و آمیخته با انقلاب اسلامی فهمیدیم و قبول کردیم، پس بایستی فرض ما بر این باشد که دشمنی و تهدید برای این انقلاب - که مثل روحی در کالبد این جمهوری وجود خواهد داشت - همواره متصور خواهد بود و نیرویی که از انقلاب باید دفاع کند، همیشه لازم است (سخنرانی در مراسم بیعت فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۱۳۶۸/۰۴/۱۹).

دفاع، جزیی از هویت یک ملت زنده است. هر ملتی که نتواند از خود دفاع بکند، زنده نیست. هر ملتی هم که به فکر دفاع از خود نباشد و خود را آماده نکند، در واقع زنده نیست. هر ملتی هم که اهمیت دفاع را درک نکند، به یک معنا زنده نیست. ما نمی‌توانیم چشم و قدرت تحلیل داشته باشیم، توطئه عمیقِ عنادآمیزِ استکبار علیه اسلام و انقلاب و نظام اسلامی را ببینیم، درعین حال به فکر دفاع نباشیم (سخنرانی در مراسم ششمین دوره فرماندهی و ستاد دانشگاه امام حسین(ع) ۱۳۶۸/۰۸/۲۹).

مبانی اندیشه دفاعی مقام معظم رهبری

ضرورت دفاع

(۱) دفاع مایه شرف و عزت:

هر کس و هر گروهی که در میان این ملت تلاش بیشتری کرده است، در افتخارات و پیروزی‌ها سهم بیشتری دارد. اگر ملتی از عزت و شرف خود دفاع نکند و از هدف‌های خود دست بکشد و از گردن‌کلفت‌های عالم بترسد و حرف خود را پس بگیرد و در میدان مواجهه با دشمن عقب‌نشینی کند سرنوشتش چیز دیگری خواهد بود و نتایجی که برای او حاصل می‌شود، غیر از آن چیزی می‌باشد که امروز برای ملت ایران پدید آمده است (خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۶۸/۰۴/۲۳).

ملتی که نمی‌تواند از خود دفاع بکند، در هیچ‌یک از حوادث عالم و معادلات جهانی، چیزی نصیبش نخواهد شد. ملتی که چشم به دست بیگانگان و دل به امید کمک آنها دارد، در هنگام خطر نمی‌تواند از خود دفاع کند. آن ملتی در خور احترام است که بتواند جوانانی را در سلک نیروهای مسلح خود منتظم کند و به آنها آن قدرت و آن ایمان و آن باور و امید را ببخشد که در روز خطر بتوانند از او دفاع کنند. ملت ما این عظمت را داشت و نیروهای مسلح ما این تجربه دشوار، اما شیرین را از سر گذراندند (سخنرانی در جمع دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دانشگاه علوم نظامی ۱۳۶۹/۰۷/۱۴).

اگر ملتی قدرت دفاع از خود را نداشته باشد، عزت او هم هیچ‌گونه تضمینی ندارد. در دنیایی که هوس‌ها و انگیزه‌های مادی به جای ارزش‌های معنوی بر انسان‌های صاحب قدرت حکمرانی می‌کند، هیچ ملتی نمی‌تواند از هیچ مرکز دیگری جز قدرت درونی خود که خدای متعال به او بخشیده است، امید هیچ‌گونه کمکی و چشم‌داشت حمایتی را داشته باشد. ملت‌ها باید به خودشان تکیه کنند تا بتوانند عزتی را که خود را شایسته آن می‌دانند، به دست بیاورند. این قدرت، قدرت علمی

است؛ قدرت دفاع از خود است؛ توانایی بروز استعدادهای درونی است. یک ملت باید این توانایی‌ها را داشته باشد تا بتواند عزیز باشد (بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۴/۰۷/۰۶).

(۲) نشانه پویایی و زنده بودن یک ملت:

این حقیقت است که دفاع، جزیی از هویت یک ملت زنده است. هر ملتی که نتواند از خود دفاع بکند، زنده نیست. هر ملتی هم که به فکر دفاع از خود نباشد و خود را آماده نکند، در واقع زنده نیست. هر ملتی هم که اهمیت دفاع را درک نکند، به یک معنا زنده نیست (سخنرانی در مراسم ششمین دوره فرماندهی و ستاد دانشگاه امام حسین (ع) ۱۳۶۸/۰۸/۲۹).

دشمنان اسلام، جنگی را بر انقلاب ما تحمیل کردند، به مرزهای ما هجوم آوردند، آتش زدند، مردم غیرنظامی را از میان بیابان‌ها اسیر گرفتند، برخی از شهرها و روستاهای ما را ویران کردند و فجایع زیادی آفریدند. هر کس با ذهن سالم به این وقایع نگاه کند، خواهد فهمید که در این جا وظیفه عبارت از دفاع کردن و دشمن را بر سر جای خود نشان دادن است. چه کسی بود که با ذهن صحیح و سالم و بی‌غرض و مرض، به قضیه نگاه کند و این حقیقت را نفهمد؟ معلوم است که اگر ملتی از خودش دفاع نکند، لایق زندگی کردن و مستقل ماندن و حتی ترحم نیست (خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۶۸/۰۴/۲۳).

آیدها و اهداف دفاعی مقام معظم رهبری

آمادگی همه‌جانبه برای دفاع همه‌جانبه

مادامی که نظام جمهوری اسلامی با انقلاب همراه است، نباید لحظه‌ای تصور شود که تهدیدی متوجه او نیست... اگر فرض ما این است که جمهوری اسلامی را توأم و آمیخته با انقلاب اسلامی فهمیدیم و قبول کردیم، پس بایستی فرض ما بر این باشد که دشمنی و تهدید برای این انقلاب - که مثل روحی در کالبد این

جمهوری وجود خواهد داشت - همواره متصور خواهد بود و نیرویی که از انقلاب باید دفاع کند، همیشه لازم است... ما باید فرض کنیم که همواره دشمن داریم و انقلاب تهدید می‌شود. نمی‌خواهم بگویم حتماً جنگی علیه ما به راه خواهد افتاد؛ شکل خاصی از تهدید مورد نظر نیست، اما آنچه که می‌توانم در قلبم به آن معتقد باشم، این است که تهدید علیه نظام جمهوری اسلامی که انقلاب را با خود دارد و از او جدا نشده است، همیشگی است. فقط یک شق دیگر وجود دارد که ما آن شقه را رد کردیم و آن، این است که جمهوری اسلامی برقرار باشد، اما دیگر انقلاب نباشد؛ در آن صورت فرض می‌شود که ما دشمنی هم نداشته باشیم! این امر اصلاً قابل تصور نیست. ما برای جمهوری اسلامی تعریفی نداریم که با نبودن انقلاب و یا جدایی از آن منطبق باشد و بسازد. باید همه تصمیم‌گیری‌ها برای آینده را بر اساس این تحلیل و مبنا قرار بدهیم (سخنرانی در مراسم بیعت فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۱۳۶۸/۰۴/۱۹).

الویت دفاع از اسلام

دفاع از اسلام، به دفاع از میهن اسلامی ختم نمی‌شود. ما در همه مرزهای اسلام با کفر، آماده دفاع و مجاهدتیم. البته، میدان چنین جهادی، وسیع‌تر و میدان‌داران آن، رجال سیاسی و علمی و فرهنگی و هنریند که همواره باید آماده دفاع از اسلام باشند (پیام به مناسبت نهمین سالگرد جنگ تحمیلی ۱۳۶۸/۰۶/۳۰).

ما می‌گوییم که دفاع از جامعه انقلابی، همیشه یک واجب اهم و ضروری است؛ چون تهدید علیه جامعه انقلابی، موضوعی تقریباً دایمی است. نمی‌گوییم جنگ دایمی است. تهدید وجود دارد؛ اما بسته به این است که ملت ما چگونه در مقابل تهدید، خود را نشان بدهد و آمادگی خود را در چه حدی حفظ کند. اگر ملت انقلابی، همیشه آمادگی خود را حفظ کرد، یعنی جوان‌ها عضویت در بسیج و کار در میدان تمرین و آموزش را همیشه برای خودشان نگه داشتند و اگر مردم، روحیه دفاع را برای خودشان حفظ کردند و اگر چهره و قیافه جامعه طوری بود که

هرکس به آن نگاه کرد، احساس کند ملت آماده و مستعد دفاع از کشور است، در این صورت تهدیدها عملی نخواهد شد و نیت دشمن به تحقق نخواهد پیوست (سخنرانی در دیدار با جمعی از بسیجیان و روحانیون تهران، مدرسان و طلاب اهل سنت استان خراسان، اقشار مختلف مردم اردستان و مسئولان و کارکنان گمرک کشور و گروهی از اعضای حزب الله لبنان ۱۳۶۸/۰۷/۰۵).

دشمن‌شناسی اصلی‌ترین هدف در دفاع

این‌که ما بتوانیم طرح کلی دشمن را در مورد خودمان بدانیم، بخشی از توان دفاعی ماست؛ به این مسأله توجه داشته باشید. ندانستن این‌که دشمن چه در سر دارد و چه می‌خواهد بکند، غفلی است که ممکن است ما را از امکان برخورد و دفاع محروم کند؛ ما باید این را کاملاً بدانیم (شناخت دقیق دشمن یکی از مؤلفه‌های قدرت دفاعی) (بیانات در دیدار با دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۸۲/۰۲/۲۲).

قدرت دفاعی در حد و اندازه آرمان‌های انقلاب

شما عزیزان، فرماندهان و مدیران سپاه و بسیج و به یکایک رزمندگان و بسیجیان تأکید می‌کنم که نظام جمهوری اسلامی، باید قدرت دفاعی و رزمی‌ای متناسب با داعیه‌ها و آرمان‌های انقلابی خود داشته باشد. این، تنها با کار و تلاش و حفظ روحیه و آمادگی شما فرزندان اسلام و امام میسر خواهد شد.

به خدا توکل کنید، از او مدد بخواهید، به درگاه او استغاثه کنید، با او راز و نیاز کنید و همه تلاش و نیروی خود را در این راه روشن به کار بگیرید و خدا با مؤمنان و متوکلان است. این جانب، با همه توان در خدمت شما و پشتیبان شما خواهم بود و خدا بهترین پشتیبان است (پیام به مجمع بزرگ فرماندهان سپاه و بسیج ۱۳۶۸/۰۶/۲۶).

افزایش قدرت دفاعی

ولی آنچه که مربوط به آینده می‌باشد، این است که برادران نیروهای مسلح جمهوری اسلامی باید قوی بشوند و قدرت دفاعی خود را بالا ببرند. این، دو کلمه

حرف است، اما پشت سر این حرف، هزاران تلاش قرار دارد. اگر تلاش نکردیم، آن دو محقق نخواهد شد و اگر نشد، ملت و کشور و انقلاب و نظام جمهوری اسلامی مان، تهدید خواهد شد. آن گونه که من استنباط کرده‌ام، باید بر طبق فهم خودم عمل بکنم و این تکلیف شرعی من است و در نیروهای مسلح، هر کس موظف است که بر طبق همین روال عمل بکند (بیانات در مراسم اعطای نشان فتح به فرماندهان سپاه و ارتش در عملیات ظفرمندانۀ بیت المقدس ۱۳۶۸/۰۷/۰۵).

الویت دفاع اولین و اصلی‌ترین الویت

تمامی طرح‌های بزرگ ملی، از لحاظ ارتباط با وضعیت دفاعی کشور، در آن مورد توجه قرار گیرد. اگر ما می‌خواهیم جاده و پل و سد و بندرگاه و فرودگاه بین‌المللی درست کنیم، باید بررسی شود که این کار از نقطه نظر دفاعی در چه وضعیتی قرار می‌گیرد؟ شایسته است که کارشناسان و زبندگان و صاحب نظران نظامی در دستگاه علمی دانشکده فرماندهی و ستاد، چنین پروژه‌هایی را بررسی کنند. باید در این سطح از لحاظ علمی قرار بگیرد (سخنرانی در مراسم اعطای جوایز، دانشنامه، تقدیرنامه و سردوشی به فارغ‌التحصیلان دانشکده فرماندهی و ستاد و دانشجویان دانشگاه علوم نظامی نیروی زمینی ۱۳۶۸/۰۷/۱۳).

ایدئولوژی دفاعی

پس، دفاع از این نظام، اولین و مقدس‌ترین و واجب‌ترین فرایض ملت ایران است، و بسیجی کسی است که سینه‌اش را سپر می‌کند و با هر وسیله‌ای که در اختیارش باشد، دفاع از انقلاب را به عهده می‌گیرد؛ چون در حقیقت از اسلام و قرآن دفاع کرده است... ما آمادگی برای دفاع از انقلاب را همیشه لازم می‌دانیم. نباید روزی بر ما بگذرد که اهمیت آمادگی عمومی، مغفول^۱ عنه واقع شود. این چیزی است که مورد ستایش و ترحم هیچ کس قرار نخواهد گرفت. امیرالمؤمنین (ع) به ما درس دادند و فرمودند: «و من نام لم ینم عنه»؛ اگر تو خوابت برد، بدان دشمنت بیدار است. پس مجموعه بسیج - به ویژه جوان‌ها در همه اقشار مردم - باید با قوت و

قدرت و آمادگی و نشاط و احساس ضرورت، کار و راه خودش را ادامه دهد و مثل گذشته وظیفه دفاع از انقلاب را به عهده گیرد (سخنرانی در مراسم بیعت جمع کثیری از بسیجیان نمونه ۱۳۶۸/۰۴/۰۶).

تنها راه ما برای دفاع از اسلام و انقلاب، ایستادگی و مقاومت است. ایستادگی، برای حال و آینده ملت، برکات زیادی دارد. همین مقاومت و ایستادگی شما، ان شاء الله مشکلات را یکی پس از دیگری برطرف خواهد کرد. اثر ایستادگی شما، بحمدالله تثبیت ارکان جمهوری اسلامی بعد از ضایعه عظیم رحلت حضرت امام است. دولت، رئیس جمهور، مجلس، قوه قضاییه و دستگاه‌های مختلف، امروز بر اثر ایستادگی و آگاهی شما، در جای خود قرار گرفته و به دنبال حل مشکلات هستند و البته باید این تلاش به همت مسئولان مضاعف شود (خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۶۸/۰۴/۲۳).

این است که نگذارید احساس غیرت انقلابی و تکلیف در مقابل انقلاب، در دل‌های شما ضعیف بشود و فرو بنشیند. مثل کسی که از خانواده و حرم و ناموس خود دفاع می‌کند، از انقلاب و ارزش‌ها و دستاوردهای آن، همین‌طور دفاع کنید (خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۶۸/۰۷/۲۸).

اگر ملتی برای دفاع از اسلام و برای عظمت دادن به آن قیام کند و در راه اعتلای اسلام مجاهدت نماید و از کسی و چیزی نترسد و در راه این مجاهدت به شهادت برسد، این قیام و مجاهدت و شهادت، از همیشه تاریخ با ارزش‌تر است و ملت ایران، به خصوص خانواده‌های شهدا و عناصر شهید ما، امروز این امتیاز را داشته و دارند که برای اسلامی قیام کردند و خون و شهید دادند که دشمنان این اسلام در سطح عالم، به انواع سلاح‌ها مجهزند.

ایستادگی در مقابل دشمنان مقتدر مسلط زورگوی ظالم پرروی گستاخ، کار بسیار بزرگ و با عظمتی است. این، همان کاری است که مردم ما کردند و عظمت ملت ما به خاطر همین شهادت جوانان شما و شجاعت فرزندانان بود (سخنرانی در دیدار با

جمع کثیری از جانبازان، خانواده‌های معظم شهدا، اسرا، مفقودان و مسئولان بنیاد شهید، جمعی از روحانیون و ائمه جمعه و مسئولان شهرهای مشهد، رودسر، فیروزکوه، خمینی‌شهر، سوادکوه، بابل، امیرکلا، اصفهان، رهنان، شهرضا و دهقان (۱۳۶۸/۰۸/۲۴).

همه ما موظف به دفاع از ارزش‌های الهی - که امروز در این نظام اسلامی مجسم است - هستیم. دفاع از استقلال این کشور اسلامی، دفاع از تمامیت ارضی آن است. دفاع از انقلابی که این همه برکات و خیرات برای همه دنیا داشته و هر حرکتی که شما کردید و هر تیری که زدید و هر گلوله‌ای که به سمت دشمن پرتاب کردید و هر شبی را که به صبح رساندید، ان شاء الله در حفاظت این نظام و به ثمر رسیدن نتایج آن، تأثیر گذاشته است (سخنرانی در دیدار با گروهی از رزمندگان بسیجی نمونه سراسر کشور ۱۳۶۸/۰۹/۰۵).

تهاجم فرهنگی

در تعریف پدیده "تهاجم فرهنگی" دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب، قابل توجه است که در ادامه به چند مورد از بیانات آن حضرت اشاره می‌کنیم:

از نظر ایشان در "تهاجم فرهنگی" یک مجموعه سیاسی یا اقتصادی، برای رسیدن به مقاصد خاص خود و اسارت یک ملت، به بنیان‌های فرهنگی آن ملت هجوم می‌برد. در این هجوم، باورهای تازه‌ای را به زور و به قصد جایگزینی بر فرهنگ و باورهای ملی آن ملت وارد کشور می‌کنند (سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۷۳: ۳).

البته این را هم بارها عرض کرده‌ایم که فرهنگ‌ها تبادل دارند. وقتی بحث تهاجم فرهنگی را مطرح و بر آن پافشاری می‌کنیم، به آن معنا نیست که یک فرهنگ نباید چیزی را از خارج خود، به خود بیفزاید. متأسفانه در ایران اواخر قاجار که به فرهنگ غرب توجه شد و به ویژه در دوران منحوس پهلوی که این توجه شدت گرفت، آنچه که واقعاً تبادل، تلقی، تعاطی و تکامل فرهنگی بود، در ارتباط با غرب انجام نگرفت، بلکه نوعی تحمیل فرهنگی رخ داد.

گاهی انسانی هوشمند و عاقل، به اختیار خود، چیزی را گزینش می‌کند و می‌پذیرد و گاهی به عکس، به یک انسان مست و غافل و بیهوش، به زور، چیزی را تزریق و تحمیل می‌کنند. مسلماً این دو، یکسان نیستند. در کشور ما، تحمیل فرهنگی کردند؛ یعنی آمدند و بدون این‌که گزینش صحیحی در کار باشد، چیزی را در کالبد فرهنگ و ذهنیات این مردم تزریق کردند (بیانات در دیدار وزیر و مسئولان «وزارت ارشاد» و اعضای «شوراهای فرهنگ عمومی کشور» ۱۳۷۴/۰۴/۱۹).

در حال حاضر، یک جبهه‌بندی عظیم فرهنگی که با سیاست و صنعت و پول و انواع و اقسام پشتوانه‌ها همراه است، مثل سیلی راه افتاده تا با ما بجنگد. جنگ هم جنگ نظامی نیست. بسیج عمومی هم در آنجا هیچ تأثیری ندارد. آثارش هم به‌گونه‌یی است که تا به خود بیاییم، گرفتار شده‌ایم. مثل یک بمب شیمیایی نامحسوس و بدون سروصدا عمل می‌کند. فرض کنید در محوطه‌ای یک بمب شیمیایی بیفتد که احدی نفهمد که این بمب در آنجا افتاد، ولی پس از هفت، هشت ساعت ببینند صورت‌ها و دست‌های همه تاول زده است (سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه علمیة قم ۱۳۶۸/۹/۷).

این تهاجم فرهنگی، مخصوص برخی از پدیده‌های ظاهری و سطحی نیست؛ مسأله این است که یک مجموعه فرهنگی در دنیا با تکیه به نفت، حق و تو، سلاح میکروبی و شیمیایی، بمب اتمی و قدرت سیاسی می‌خواهد همه باورها و چارچوب‌های مورد پسند خودش برای ملت‌ها و کشورهای دیگر را به آن‌ها تحمیل کند (بیانات و پرسش و پاسخ در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر ۱۳۷۹/۱۲/۰۹).

دشمن از راه اشاعه فرهنگ غلط - فرهنگ فساد و فحشا - سعی می‌کند جوان‌های ما را از ما بگیرد. کاری که دشمن از لحاظ فرهنگی می‌کند، یک "تهاجم فرهنگی" بلکه باید گفت یک «شبیخون فرهنگی» یک «غارت فرهنگی» و یک «قتل عام فرهنگی» است. امروز دشمن این کار را با ما می‌کند. چه کسی می‌تواند از این فضیلت‌ها دفاع کند؟ آن جوان مؤمنی که دل به دنیا نبسته، دل به منافع شخصی

نبسته و می‌تواند بایستد و از فضیلت‌ها دفاع کند. کسی که خودش آلوده و گرفتار است که نمی‌تواند از فضیلت‌ها دفاع کند! این جوان با اخلاص می‌تواند دفاع کند. این جوان، از انقلاب، از اسلام، از فضایل و ارزش‌های اسلامی می‌تواند دفاع کند (بیانات در دیدار فرماندهان گردانها، گروهان‌ها و دسته‌های عاشورای نیروهای مقاومت بسیج سراسر کشور، در سالروز شهادت امام سجاد(ع) ۱۳۷۱/۰۴/۲۲). امروز هیچ‌کس نمی‌تواند انکار کند که فوری‌ترین هدف دشمنان جمهوری اسلامی، تسخیر پایگاه‌های فرهنگی در کشور است. آنان در صددند بدین وسیله، باورهای اسلامی و انقلابی را که اصلی‌ترین عامل ایستادگی ملت ایران در برابر نظام سلطه استکباری است، از ذهن‌ها و دل‌ها بزدایند و باورهای سلطه‌پذیری و فرودستی در برابر غرب را به جای آن بنشانند (پیام به کنگره جامعه اسلامی دانشجویان در مشهد ۱۳۸۰/۰۶/۱۰).

ویژگی‌های تهاجم فرهنگی

اساساً "تهاجم فرهنگی" در مقایسه با تهاجم نظامی یا اقتصادی، دارای ویژگی‌های منحصر به فردی است. تهاجم فرهنگی معمولاً نامرئی و نامحسوس است؛ درازمدت و دیرپاست؛ ریشه‌ای و عمیق است؛ همه‌جانبه است؛ حساب‌شده و دارای برنامه و ابزارهای گسترده است؛ گسترده و فراگیر است؛ کارساز و خطرناک است. علاوه بر این‌ها، "تهاجم فرهنگی" همانند کار فرهنگی، یک کار آرام و بی‌سر و صداست و قربانیان آن بیش‌تر قشر جوان هستند (قیصی‌زاده ۱۳۶۳: ۱۸).

در تهاجم نظامی، دشمن با تجهیزات و امکانات نظامی وارد معرکه می‌شود، اما در "تهاجم فرهنگی" نیازی به لشکرکشی و هزینه‌های هنگفت نظامی نیست. همچنین دشمن در این تهاجم برای تحمیل حاکمیت فرهنگ خود از همه حربه‌های سیاسی - اقتصادی، نظامی، روانی و تبلیغاتی بهره می‌گیرد. در "تهاجم نظامی" تنها بخشی از مرزها و سرزمین‌های مجاور در تیررس مستقیم دشمن قرار می‌گیرد، اما در "تهاجم فرهنگی" سلاح‌های مخرب دشمن تا عمق خانه‌ها پیش می‌رود و ذهن و قلب انسان‌ها را نشانه می‌گیرد. به همین دلیل است که پس از جنگ جهانی دوم،

آیزنهاور رئیس جمهور وقت آمریکا اعلام کرده بود که: بزرگ‌ترین جنگی که در پیش داریم جنگی است برای تسخیر اذهان انسان‌ها (هدایت‌خواه، ۱۳۷۷: ۴۲).

امروز دشمن با شیوه بسیار زیرکانه‌ای در داخل، در حال یک جنگ و مبارزه تمام عیار فرهنگی علیه ماست (سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه جمعه سراسر کشور ۱۳۷۰/۰۶/۲۵).

مسأله تهاجم فرهنگی یا شیخون فرهنگی یا قتل عام فرهنگی در این کشور به شدت از طرف دشمن دنبال می‌شود؛ اگر می‌بینید که تبلیغات دشمن در همه جای دنیا روی جمهوری اسلامی بیش از جاهای دیگر متمرکز است و اگر می‌بینید که دائم تلاش می‌کنند ذهن ملت - به خصوص جوانان و مؤمنان - را در داخل جمهوری اسلامی تصرف کنند، به همین سبب است. دشمن و نهادهای دشمن، بر اثر تجربه فهمیده‌اند که انسان، آسیب‌پذیر است. می‌گویند: «هر انسانی، قابل فاسد شدن است. هر کس باشد، می‌توان فاسدش کرد.» البته راست می‌گویند؛ با یک استثنا: «الّا المتّقین». متّقین را نمی‌توان فاسد کرد. آنها این را؛ یعنی معنای تقوا را دیگر نمی‌فهمند. بله؛ انسان‌ها را می‌توان فاسد کرد و می‌توان زیبایی‌های دنیا را از طرق نامشروع در جلو چشم آنها به رژه در آورد و دل‌هایشان را بُرد؛ طوری که همه ارزش‌ها را دور بریزند و در مقابل جلوه‌های مادی قربانی کنند. اما اگر تقوا نباشد: «الّا المتّقین». تقوا در قیامت هم اثر می‌کند، در دنیا هم اثر می‌کند، در سیاست هم اثر می‌کند، در حفظ نظام هم اثر می‌کند، در جنگ هم اثر می‌کند. و این را خود شما، درک و لمس کردید و دیدید (بیانات در دیدار فرماندهان و اعضای «سپاه پاسداران انقلاب اسلامی»، به مناسبت «روز پاسدار» ۱۳۷۳/۱۰/۱۵).

در تهاجم نظامی شما طرفتان را می‌شناسید، دشمنتان را می‌بینید، اما در تهاجم معنوی، تهاجم فرهنگی، تهاجم نرم، شما دشمن را در مقابل چشمتان نمی‌بینید. هوشیاری لازم است (بیانات در دیدار خانواده‌های شهدا و ایثارگران کردستان ۱۳۸۸/۰۲/۲۲).

عوامل تهاجم فرهنگی

عوامل تهاجم فرهنگی را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد:

الف) عوامل برون‌زا: زمینه‌ها، عناصر و ابزاری که به نحوی ردپای کشورهای خارجی (غربی) در آن‌ها دیده می‌شود عوامل برون‌زا هستند؛ سیاست‌گزاران و طراحان کشورهای سلطه‌جو این عوامل را طراحی و برنامه‌ریزی می‌کنند و افراد داخلی آن را به اجرا درمی‌آورند.

در مورد این عوامل معظم له می‌فرمایند: در حال حاضر، یک جبهه‌بندی عظیم فرهنگی که با سیاست و صنعت و پول و انواع و اقسام پشتوانه‌ها همراه است، مثل سیلی راه افتاده تا با ما بجنگد. جنگ هم جنگ نظامی نیست. بسیج عمومی هم در آن‌جا هیچ تأثیری ندارد. آثارش هم به‌گونه‌یی است که تا به خود بیاییم، گرفتار شده‌ایم. مثل یک بمب شیمیایی نامحسوس و بدون سروصدا عمل می‌کند (سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه علمیّه قم ۱۳۶۸/۹/۷).

ب) عوامل درون‌زا: زمینه‌ها، عناصر و ابزاری که ریشه داخلی داشته و غیرمستقیم یا مستقیم به پذیرش تهاجم فرهنگی از خارج به داخل کمک می‌کنند عوامل درون‌زا هستند؛ از جمله زمینه‌هایی همچون بیکاری، فقر اقتصادی، نابه‌سامانی خانوادگی، غفلت مسئولان فرهنگی و اجتماعی و ناآگاهی جوانان و نوجوانان و... (مسگرنژاد، ۱۳۷۳). یکی تبلیغات گوناگون دشمن است؛ تبلیغاتی که جوان را نسبت به حقایق مقدس اسلامی و حقایقی که در انقلاب به عنوان مسلمات و پایه‌ها و ستون‌های اصلی اعتقاد شناخته شده، سست و بی‌تفاوت کند. و عامل دوم، عدم تبیین و دفاع صحیح از این حقایق و اصول است (سخنرانی مقام معظم رهبری در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه جمعه سراسر کشور ۱۳۷۰/۰۶/۲۵).

جنگ نرم

تلاش برنامه‌ریزی شده برای استفاده از ابزارها و روش‌های تبلیغی، رسانه‌ای، سیاسی و روان‌شناختی برای تأثیر نهادن بر حکومت‌ها، گروه‌ها و مردم کشورهای خارجی به منظور تغییر نگرش‌ها و رفتارهای آنان (فازیو، ۲۰۰۷: ۱۹).

استفاده یک کشور از قدرت نرم برای دستکاری افکار عمومی کشور آماج و تغییر ترجیحات، نگرش‌ها و رفتارهای سیاسی آنان (نای، ۲۰۰۶: ۳).

هرگونه اقدام خشونت‌آمیز که ارزش‌ها و هنجارهای جامعه هدف را مورد هجوم قرار می‌دهد و سرانجام به تغییر در الگوهی رفتاری موجود و خلق الگوهای جدیدی منجر می‌شود که با الگوهای رفتاری مورد نظر نظام حاکم تعارض دارند (کرمی، ۱۳۸۷: ۳).

استفاده طراحی شده از تبلیغات و ابزارهای مربوط به آن برای نفوذ در خصوصیات فکری دشمن با توسل به شیوه‌هایی که موجب پیشرفت مقاصد امنیت ملی مجری جنگ نرم می‌شود (جان کالینز).

جنگ نرم نوعی جنگ سرد است که سرانجام به استحاله فرهنگی جامعه منجر می‌شود (ساندرس، ۱۳۸۲: ۱۲۳).

استفاده برنامه‌ریزی شده از ارتباطات برای ایجاد یا تغییر نگرش‌ها، هیجان‌ها و انگیزه‌های معین در مخاطبان به منظور تقویت امنیت ملی (نائینی، ۱۳۹۱: ۱۴۱).

نتیجه‌گیری از تعاریف ارائه شده:

۱) جنگ نرم به عنوان یکی از اشکال جنگ، یک اقدام هدفمند، تعمدی و تدبیر شده است.

۲) جنگ نرم نرم‌افزارانه و غیر خشونت‌آمیز است.

۳) مؤلفه‌های اصلی جنگ نرم تلاش برای تأثیرگذاری بر «افکار و اندیشه‌های پایه‌ای»، «گرایش‌ها و ارزش‌ها» و «الگوهای رفتاری» مورد قبول کشور مورد هدف است.

۴) هدف نهایی از تأثیرگذاری، «دگرگونی هویت فرهنگی»، «تخریب مدل سیاسی موجود در ذهن» و «برانگیختن مردم برای رفتار اعتراضی و نافرمانی مدنی» است.

۵) شیوه و سیاست پیش‌برد هدف در جنگ نرم، «تولید جذابیت» برای «اقناع و همراه‌سازی» است.

۶) منبع قدرت در جنگ نرم «قدرت نرم» کشور مهاجم است.

۷) مهم‌ترین مؤلفه قدرت نرم «ابزارهای فرهنگی و رسانه‌های نوین ارتباطی» است.

۸) آماج جنگ نرم به «مردم» کشورها محدود نمی‌شود، بلکه «دولتمردان و نخبگان» را نیز هدف قرار می‌دهد.

مراحل جنگ نرم

الف) مرحله استحاله فرهنگی:

- ۱) تضعیف و تخریب مبانی فکری، باورها و ارزش‌های جامعه؛
- ۲) ایجاد باورها و ارزش‌های جدید و جایگزین به نفع مهاجم.

ب) مرحله استحاله سیاسی:

- ۱) تضعیف انگیزه و روحیه دفاع از نظام سیاسی خود؛
- ۲) آماده نمودن جامعه برای حرکت‌های اعتراضی و نافرمانی مدنی.

ج) مرحله ظهور نافرمانی مدنی:

- ۱) تهییج گروه‌ها اجتماعی استحاله‌شده با بهره‌گیری از فرصت‌های مختلف (انتخابات، جنگ‌ها، تحریم‌های اقتصادی)؛
- ۲) مانور جمعیتی و حرکت‌های اعتراضی با هدف ایجاد انسجام در گروه‌های ناراضی؛

۳) نهادینه‌سازی بسیج اجتماعی مخالفان و گروه‌های ناراضی.

د) مرحله فروپاشی نظام:

- ۱) رو در رو ساختن جامعه و گروه‌های مختلف اجتماعی با حکومت؛
- ۲) ناکارآمدسازی توان و عملکرد نیروهای امنیتی و دفاعی؛
- ۳) جابه‌جایی و فروپاشی نظام سیاسی.

در ادامه به بیانات مقام معظم رهبری و تعاریف ایشان از جنگ نرم اشاره شده است: یعنی جنگ به وسیله ابزارهای فرهنگی، به وسیله نفوذ، به وسیله دروغ، به وسیله شایعه‌پراکنی؛ با ابزارهای پیشرفته‌ای که امروز وجود دارد، ابزارهای ارتباطی‌ای که ده سال قبل و پانزده سال قبل و سی سال قبل نبود، امروز گسترش پیدا کرده. جنگ نرم یعنی ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌های مردم. یکی از ابزارها در جنگ نرم این است که مردم را در یک جامعه نسبت به یکدیگر بدبین کنند، بددل کنند، اختلاف ایجاد کنند، یک بهانه‌ای پیدا کنند، با این بهانه بین مردم ایجاد اختلاف کنند (بیانات در دیدار جمع کثیری از بسیجیان کشور ۱۳۸۸/۰۹/۰۴).

آنچه که امروز به او جنگ نرم گفته می‌شود در دنیا، دشمن به سراغ سنگرهای معنوی می‌آید که آن‌ها را منهدم کند؛ به سراغ ایمان‌ها، معرفت‌ها، عزم‌ها، پایه‌ها و ارکان اساسی یک نظام و یک کشور؛ دشمن به سراغ این‌ها می‌آید که این‌ها را منهدم بکند و نقاط قوت را در تبلیغات خود به نقاط ضعف تبدیل کند؛ فرصت‌های یک نظام را به تهدید تبدیل کند (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۰۷/۰۲).

اهداف دشمن در جنگ نرم از منظر مقام معظم رهبری

فوری‌ترین هدف دشمنان جمهوری اسلامی، تسخیر پایگاه‌های فرهنگی در کشور است (پیام به کنگره جامعه اسلامی دانشجویان در مشهد ۱۳۸۰/۰۶/۱۰).

دشمن انواع و اقسام کار را می‌کند؛ انواع و اقسام فعالیت را می‌کند؛ عمده هم امروز به گمان من، هدف و آماج توطئه‌های دشمن، خواص است؛ آماج دشمن، خواص است (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۰۷/۰۲).

این است که دشمنان کشور و دشمنان نظام جمهوری اسلامی بعد از گذشت سی سال، همه تلاش خود و توان خود و نیروهای خود را متمرکز کرده‌اند برای اینکه بتوانند این انقلاب را از درون شکست بدهند. ملت در مقابل این توطئه بزرگ، این

حرکت خصمانه، با آگاهی و بصیرت و عزم و ایستادگی بی نظیری توانست دشمن را به شکست بکشاند. تجربه‌ای که در این هشت ماه بعد از انتخابات تا بیست و دوم بهمن بر این ملت و بر این کشور گذشت، تجربه‌ای پر از درس، پر از عبرت و حقیقتاً مایه سربلندی ملت ایران است (پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال ۱۳۸۹ / سال «همت مضاعف و کار مضاعف» ۱۳۸۹/۰۱/۰۱).

مهم‌ترین کاری که دشمن می‌کند، دو قلم کار است: یک قلم، جدا کردن مردم از نظام، یک قلم جدا کردن مردم از بینات دین و اصول دین و واضحات احکام اسلامی و شریعت اسلامی است. این دو تا قلم کاری است که اینها دارند انجام می‌دهند. درست هم فهمیده‌اند؛ چون پشتوانه نظام، مردمند. می‌دانند که اگر مردم را از نظام جدا کردند، نظام بی‌پشتوانه خواهد شد؛ لذا سعی می‌کنند مردم را از نظام جدا کنند. چه جوری؟ بی‌اعتماد کنند. یک کار واضح؛ بی‌اعتماد کنند (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۹/۰۶/۲۵).

شروط اصلی فعالیت درست در جنگ نرم

• نگاه خوشبینانه و امیدوارانه

عزیزان من! شرط اصلی فعالیت درست شما در این جبهه جنگ نرم، یکی‌اش نگاه خوشبینانه و امیدوارانه است. نگاهتان خوشبینانه باشد. ببینید، من در مورد بعضی‌تان به جای پدر بزرگ شما هستم. من نگاهم به آینده، خوشبینانه است؛ نه از روی توهم، بلکه از روی بصیرت (بیانات در دیدار دانشجویان و نخبگان علمی ۱۳۸۸/۰۶/۰۴).

• عدم افراط

شرط دیگر این است که در قضایا افراط وجود نداشته باشد... . مراقب باشید تندروی، انسان را پیش نمی‌برد. با فکر، تصمیم بگیرید. البته جوان امروز از جوان دوره ما فکورتر است؛ این را به شما عرض بکنم. شما امروز جوان‌هایی هستید که تجربه‌تان، اطلاعاتان، آگاهی‌هایتان از آن دوره جوانی ما - از پنجاه سال پیش از این

- خیلی بیشتر است؛ قابل مقایسه نیست با جوان امروز؛ بنابراین توقع اینکه شماها مدبرانه و فکورانه فکر کنید و بدون تندروی، بدون افراط و تفریط توی قضایا، رفتار کنید، توقع زیادی نیست (بیانات در دیدار دانشجویان و نخبگان علمی ۱۳۸۸/۰۶/۰۴).

راه کارهای مقابله با جنگ نرم از منظر مقام معظم رهبری

نبرد فرهنگی را با مقابله به مثل می‌شود پاسخ داد. کار فرهنگی و هجوم فرهنگی را با تفنگ نمی‌شود جواب داد. تفنگ او، قلم است. این را می‌گوییم، تا مسئولان فرهنگ کشور و کارگزاران امور فرهنگی در هر سطحی و شما فرهنگیان عزیز - اعم از معلم و دانشجو و روحانی و طلبه و مدرّستان، تا دانش‌آموزتان و تا کسانی که در بیرون این نظام آموزشی کشور مشغول کارند - احساس کنید که امروز، سرباز این قضیه شما هستید و بدانید که چگونه دفاع خواهید کرد و چه کاری انجام خواهید داد (سخنرانی در دیدار با گروه کثیری از معلمان و مسئولان امور فرهنگی کشور و جمعی از کارگران، به مناسبت روز معلم و روز جهانی کارگر ۱۳۶۹/۰۲/۱۲).

۱) شناسایی وضعیت دشمن

مثل جنگ نظامی، چشم‌ها را باید باز کرد و صحنه را شناخت. در جنگ نظامی هم، هر طرفی که بدون شناسایی و دیده‌بانی و بدون دانستن وضعیت دشمن، چشمش را ببندد، سرش را پایین بیندازد و جلو برود، شکست خواهد خورد. در جنگ فرهنگی هم، همین‌طور است. اگر ندانید که دشمن کار می‌کند، یا از آن‌که می‌داند، فرمان نبرید، از فرمانده فرهنگی دستور نگیرید، یا او از نیروی شما استفاده نکند و مانور و سازماندهی را درست انجام ندهد، پشت سرش شکست است (سخنرانی در دیدار با گروه کثیری از معلمان و مسئولان امور فرهنگی کشور و جمعی از کارگران، به مناسبت روز معلم و روز جهانی کارگر ۱۳۶۹/۰۲/۱۲).

۲) استفاده از ابزار و رسانه‌ها

رادیو، تلویزیون، مدارس، وزارت ارشاد، روزنامه‌ها، مجلات و کلاً مجموعه بنای فرهنگی کشور، مسئولیت دارند. شما معلمان، مشخص است که سنگرتان کجاست.

مسئولیت‌تان هم، مسئولیت بسیار بزرگی است. نسلی که رژیم فاسد و مفسد و ظالم و به شدت پلید گذشته را ندیده، نسلی که مقدمات انقلاب را ندیده، نسلی که کتک خوردن‌ها را در دوران غربت ندیده، نسلی که محنت جنگ را با گوشت و پوست خودش لمس نکرده، نوبه‌نو زیر دست شما معلمان می‌آید. شما می‌خواهید از این نسل، انسان‌هایی بسازید که انقلاب را حفظ کنند؛ کار سخت و بزرگی است. به این کار بزرگ، اهمیت بدهید و قدر آن را بدانید. مردم هم، قدر معلمان و کارگزاران تعلیم و تربیت را بدانند. مسئولان مدارس هم بفهمند که چه چیزی در چنته دارند و چه کار می‌کنند. مردم، هم از لحاظ مادی و هم از لحاظ معنوی، به آموزش و پرورش، به مدرسه‌سازی، به تعلیم و تربیت کمک کنند، تا بشود این صحنه نبرد و کارزار را پیش برد (سخنرانی در دیدار با گروه کثیری از معلمان و مسئولان امور فرهنگی کشور و جمعی از کارگران، به مناسبت روز معلم و روز جهانی کارگر ۱۳۶۹/۰۲/۱۲).

۳) ایجاد وحدت و همدلی

مسأله ایجاد وحدت؛ وحدت مذهبی، وحدت قومی، وحدت سلاطین سیاسی، اینها مهم است؛ باید سعی کرد. یکی از خطوط دشمن، ایجاد تفرقه است؛ هر چه بتوانند، در هر جا بتوانند، در هر سطحی که بتوانند؛ در سطوح مختلف؛ از مسئولین، غیر مسئولین، آحاد مردم، بین خود گروه‌های روحانی، بین خود گروه‌های دانشگاهی، بین خود جمع‌ها و جمعیت‌های واحدهای دیگر اجتماعی، و بین اینها با یکدیگر ایجاد اختلاف کنند، و بین مذاهب. نمونه‌های فراوانش را دارید مشاهده میکنید که در جامعه هست. این یک مسأله است. خط دشمن خط ایجاد تفرقه است (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۰۷/۰۲).

عوامل پیروزی در جنگ نرم

۱) بصیرت عامل اصلی پیروزی

اینی که من در طول چند سال گذشته همیشه بر روی بصیرت تأکید کرده‌ام، به خاطر این است که یک ملتی که بصیرت دارد، مجموعه جوانان یک کشور وقتی

بصیرت دارند، آگاهانه حرکت می‌کنند و قدم برمی‌دارند، همه تیغ‌های دشمن در مقابل آنها کند می‌شود. بصیرت این است. بصیرت وقتی بود، غبار آلودگی فتنه نمی‌تواند آنها را گمراه کند، آنها را به اشتباه بیندازد. اگر بصیرت نبود، انسان ولو با نیت خوب، گاهی در راه بد قدم می‌گذارد. شما در جبهه جنگ اگر راه را بلد نباشید، اگر نقشه‌خوانی بلد نباشید، اگر قطب‌نما در اختیار نداشته باشید، یک وقت نگاه می‌کنید می‌بینید در محاصره دشمن قرار گرفته‌اید؛ راه را عوضی آمده‌اید، دشمن بر شما مسلط می‌شود. این قطب‌نما همان بصیرت است. در زندگی پیچیده اجتماعی امروز، بدون بصیرت نمی‌شود حرکت کرد. جوان‌ها باید فکر کنند، بیندیشند، بصیرت خودشان را افزایش بدهند. معلمان روحانی، متعهدان موجود در جامعه ما از اهل سواد و فرهنگ، از دانشگاهی و حوزوی، باید به مسأله بصیرت اهمیت بدهند؛ بصیرت در هدف، بصیرت در وسیله، بصیرت در شناخت دشمن، بصیرت در شناخت موانع راه، بصیرت در شناخت راه‌های جلوگیری از این موانع و برداشتن این موانع؛ این بصیرت‌ها لازم است. وقتی بصیرت بود، آن وقت شما می‌دانید با کی طرفید، ابزار لازم را با خودتان برمی‌دارید (بیانات در دیدار عمومی مردم چالوس و نوشهر ۱۳۸۸/۰۷/۱۵).

۲) بصیرت شرط لازم موفقیت

البته برای موفقیت کامل، بصیرت شرط لازم است، اما شرط کافی نیست. به تعبیر طلبگی ماها، علت تامه موفقیت نیست. اما بصیرت شرط لازم است. اگر همه آن چیزهای دیگر باشد، بصیرت نباشد، رسیدن به هدف و موفقیت، بسیار دشوار خواهد بود (بیانات در دیدار دانشجویان و جوانان استان قم ۱۳۸۹/۸/۴).

۳) شرط همیشگی راه درست

امروز در مقابل نظام جمهوری اسلامی که فعلاً قله اسلام‌طلبی در دنیای اسلام است، صفوفی قرار گرفته‌اند؛ استکبار جهانی در قلب آن صفوف است؛ صهیونیست در قلب آن صفوف است. اینها به طور صریح، دشمنان خونی اسلامند، پس دشمنان

خونی جمهوری اسلامی‌اند. این شد یک معیار. اگر حرکتی کردیم، کاری کردیم که به نفع این دشمن انجام گرفت، باید بدانیم اگر غافلیم، هوشیار بشویم، بدانیم که داریم راه غلط می‌رویم. اگر حرکتی کردیم که دیدیم این دشمن را خشمگین می‌کند، بدانیم که راهمان راه درست است. دشمن از پیشرفت ملت ایران خشمگین می‌شود، از موفقیت‌های شما خشمگین می‌شود، از استحکام نظام اسلامی خشمگین می‌شود. شما ببینید از کدام یک از کارهای ما دشمن خشمگین می‌شود؛ آن چیزی که دشمن را خشمگین می‌کند، این همان خط درست است. آن چیزی که دشمن را مشعوف می‌کند، ذوق‌زده می‌کند، سعی می‌کند بر روی او هی تکیه کند؛ در تبلیغات، در سیاست‌ورزی، این آن خط کج است؛ این همان زاویه‌داری است. این معیارها را در نظر داشته باشید. این معیارها حقایق را روشن خواهد کرد. در بسیاری از موارد آن جایی که اشتباهی پیش می‌آید، با این معیارها می‌شود آن اشتباه را برطرف کرد (بیانات در دیدار عمومی مردم چالوس و نوشهر ۱۳۸۸/۰۷/۱۵).

۴) اعتماد و توکل بر خدا

به خدای متعال باید توکل کرد، به خدا باید اعتماد کرد، به خدای متعال باید حسن ظن داشت. خدای متعال وعده کرده است: آن کسانی که در راه نصرت دین خدا حرکت می‌کنند، وقتی حرکت کنند، خدا آنها را نصرت می‌دهد. بله، طرفدار دین خدا باشیم، کاری هم انجام ندهیم، گوشه خانه بخواهیم، نصرتی وجود ندارد، اما وقتی حرکت می‌کنیم برای نصرت دین خدا، ممکن است هزینه هم داشته باشد، اما نصرت قطعی است؛ همچنانی که از اول انقلاب تا امروز، در چالش‌های گوناگون، ملت ایران پیروز شده است (همان).

ابزارها و ابعاد تهاجم فرهنگی و جنگ نرم

مهاجمان فرهنگی مسائل و مفاهیم مورد نظر خود را به تدریج از طریق وسایل و ابزارهای گوناگونی ترویج می‌کنند. مهم‌ترین ابزار مورد استفاده در تهاجم فرهنگی عبارت‌اند از:

۱) آموزش، زبان، ترجمه و اصطلاحات: آموزش به سبک غربی یکی از روش‌های استعماری نفوذ در کشورهای جهان سوم بوده است (شفیعی سروستانی، ۱۳۷۲: ۷۲). یکی از کارکردهای پنهان این برنامه‌های آموزشی که در ظاهر به منظور پیشرفت علمی در این کشورها اجرا شده، زمینه‌سازی برای پذیرش فرهنگ بیگانه و برتر جلوه دادن آن و انهدام فرهنگ ملی بوده است (قائم مقامی، ۱۳۵۶: ۲۳۷). این برنامه‌ها بدون در نظر گرفتن موقعیت فرهنگ بومی و با هدف تربیت نیروهای هماهنگ با سیاست‌های استعماری اجرا شده است، اما در مقام عمل، عده‌ای از همین تحصیل کرده‌ها با آگاهی از روش‌های استعماری به مبارزه با سیاست‌های استعماری برخاستند که نتیجه آن استقلال برخی از این کشورها بوده است.

من به شما بگویم، این دو نکته، نکات مهمی هستند که اگر از طرف بیگانگان و دشمنان خطری دانشگاه را تهدید کند، بمباران همین دو مرکز اساسی و مهم است؛ اعتماد به نفس را از دانشگاهی بگیرند، بخواهند فکرها و تئوری‌های ترجمه‌ای را وارد محیط دانشگاه کنند و به مغز دانشجو و استاد رسوخ دهند و آنها را از ایمان و دلبستگی‌های مردم جدا کنند. این، آن خطر اساسی است (بیانات و پرسش و پاسخ در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر ۱۳۷۹/۱۲/۰۹).

۲) کتاب‌ها و نشریه‌ها: انتشار کتاب بدون در نظر گرفتن تطابق آن با فرهنگ بومی و بدون توجه به پیامدهای منفی پنهان برخی از کتاب‌ها، می‌تواند در تقویت تهاجم فرهنگی دشمن مؤثر باشد. با بررسی وضعیت انتشار کتاب در ایران در سال‌های اخیر می‌توان نشان داد که آیا دشمن از این عرصه توانسته است در فرهنگ ایرانی نفوذ کند یا خیر؟ چیزی که اثبات آن به یک تحقیق مستقل نیازمند است.

در نشریات نیز گاهی ارزش‌های منطبق با اهداف فرهنگ خودی با روش‌های غلط انتقال می‌یابد، و در نتیجه تأثیر معکوس دارد. همچنین ارزش‌های مغایر با اهداف فرهنگ اسلامی با روش‌های غیرملموس و پنهان و به ظاهر موجه منتقل می‌شود که خود نمونه بارز "تهاجم فرهنگی" است.

الان، یک کارزار فکری و فرهنگی و سیاسی در جریان است. هر کس بتواند بر این صحنه کارزار و نبرد تسلط پیدا کند، خبرها را بفهمد، احاطه ذهنی داشته باشد و یک نگاه به صحنه بیندازد، برایش مسلّم خواهد شد که الان دشمن از طرق فرهنگی، بیشترین فشار خود را وارد می‌آورد. کم هم نیستند قلم‌به‌مزدها و فرهنگی‌های دین و دل و وجدان باخته و نشسته پای بساط فساد استکبار - چه غالباً و اکثراً در خارج کشور و چه تک‌وتوکی در داخل کشور - که برای مقاصد استکباری، قلم هم بردارند، شعر هم بگویند، کار هم بکنند و دارند می‌کنند (سخنرانی در دیدار با گروه کثیری از معلمان و مسئولان امور فرهنگی کشور و جمعی از کارگران، به مناسبت روز معلم و روز جهانی کارگر ۱۳۶۹/۰۲/۱۲).

۳) تبلیغات گسترده از طریق فناوری ارتباطات: وسایل ارتباط جمعی به دلیل ویژگی‌هایی که برای آن برشمرده‌اند بسیار مورد توجه عاملان تهاجم فرهنگی قرار می‌گیرد؛ از جمله: پوشش فراگیر، فرامحیطی بودن، چندحسی بودن، قابلیت آموزش غیرتخیلی داشتن، قابلیت تطابق داشتن با فهم عوام و فرازمان بودن.

وسایل ارتباطی با قابلیت‌ها و ویژگی‌های مخصوص به خود، هنگامی که در دست تشکیلاتی قرار می‌گیرد که هدفی جز تخریب فرهنگ یک قوم و جایگزینی آن با فرهنگ سلطه‌گر و استعماری ندارد، تبدیل به ابزار و عامل خطرناکی در جهت هجوم فرهنگی می‌شود. متأسفانه این ابزار شمشیر دولبه‌ای است که استکبار جهانی لبه مخرب و فسادانگیز آن را برای قطع ریشه‌های فرهنگی یک قوم به کار می‌گیرد.

اینترنت، رادیو، تلویزیون، سینما، روزنامه ویدئو و ماهواره و... ابزارهای فراگیری هستند که بررسی نقش هریک از آنها در تهاجم فرهنگی نیاز به یک تحقیق مستقل و همه‌جانبه دارد.

اما مهم این است که امروزه فرهنگ غرب بر وسایل ارتباط جمعی در جهان تسلط دارد و از طریق خبرگزاری‌ها و شبکه‌های رادیو و تلویزیون و سینما علیه انقلاب اسلامی فعالیت می‌کند (افتخاری، ۱۳۷۷: ۱۹۰).

امروز مؤثرترین سلاح بین‌المللی علیه دشمنان و مخالفان، سلاح تبلیغات است؛ سلاح ارتباطات رسانه‌ای است. امروز این قوی‌ترین سلاح است و از بمب اتم هم بدتر و خطرناک‌تر است (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۰۷/۰۲).

امروز کار عمده دشمن در جنگ نرم، غبارپراکنی در فضای سیاسی کشور است؛ این را توجه داشته باشید. امروز مهم‌ترین کار دشمن این است. افرادی که در کار سیاسی و مسأله سیاسی واردند و مطلعونند، می‌دانند امروز قدرت ابرقدرت‌ها بیش از آنچه که در بمب هسته‌ای‌شان باشد، در ثروت‌های انباشته در بانک‌هاشان باشد، در قدرت تبلیغاتی آنهاست، در صدای بلند آنهاست که به همه جا می‌رسد. شیوه‌های تبلیغاتی را هم خوب بلدند. در کار تبلیغات انصافاً پیشرفت هم کرده‌اند. امروز غربی‌ها - چه در اروپا، چه در آمریکا - در کار تبلیغات، شیوه‌های مدرن و بسیار پیشرفته‌ای را یاد گرفته‌اند و بلد شده‌اند؛ ما در این جهت عقبیم. یکی از اساسی‌ترین کارهای آنها این است که تبلیغ کردن را بلدند. با این شیوه‌های تبلیغی، با جنجال، با فرستادن انبوه حرف‌های خلاف واقع، سعی می‌کنند فضای جوامع را دگرگون کنند و تأثیر بگذارند؛ باید به این نکته توجه داشت، باید این را مراقب بود (بیانات در دیدار دانشجویان و جوانان استان قم ۱۳۸۹/۸/۴).

راه‌های مقابله با تهاجم فرهنگی و جنگ نرم دشمن

بی‌تردید امروزه اکثر کشورها در پی آن هستند که راهکارهایی بیندیشند تا از تخریب و تضعیف فرهنگ خود از طریق رسانه‌های همگانی هدایت‌شده توسط غرب بکاهند؛ هرچند کسی منکر این واقعیت نمی‌تواند باشد که در دنیای امروز، کشورها نمی‌توانند دیواری به دور خود بکشند و از برخورد فرهنگ جامعه خود با فرهنگ‌های بیگانه، در امان باشند؛ زیرا رسانه‌های همگانی جهان همچون ماهواره‌ها و فناوری اینترنت، مردم دنیا را در جریان آخرین پیشرفت‌ها، مدها، ساخته‌ها، هنرها و ... قرار می‌دهند. اگر فرهنگ جامعه‌ای توان خود را از دست بدهد و اگر

مردمی از فرهنگ خود گسسته شوند، قدرت درست اندیشیدن از آنها سلب می‌گردد و در این دریای ارتباطات غرق می‌شوند.

ملت‌هایی که علاقه‌مند به حفظ و پاس‌داری از "هویت فرهنگی" خود هستند، سعی می‌کنند فرهنگ غیرمادی جامعه خویش را حفظ نمایند. البته این بدان معنا نیست که می‌توان (یا باید) فرهنگ غیر مادی را کاملاً دست‌نخورده و ثابت و "اصیل" نگه‌داشت؛ زیرا همان‌طور که در ویژگی‌های فرهنگ ملاحظه شد، تغییر از خصوصیات فرهنگ است. ولی این تغییر، در صورتی به هویت فرهنگی آسیب نمی‌رساند و باعث از هم‌گسیختگی آن نمی‌شود که جریان‌گند، بطئی، عادی و خودبه‌خودی را بپیماید (روح‌الامینی، ۱۳۷۲: ۱۱۰).

برای مقابله و مبارزه با "تهاجم فرهنگی" راه‌های بسیار زیادی در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی ذکر شده که هر کدام دارای اهمیت خاص خود است. اما عناوین زیر اهم توصیه‌ها و راه‌حل‌هایی است که در این مقوله قرار دارند:

الف) شناخت دقیق و همه‌جانبه تهاجم فرهنگی و جنگ نرم

یکی از موارد مهم و اساسی در مبارزه با تهاجم فرهنگی و جنگ نرم، شناخت ابعاد و ریشه‌های آن است؛ زیرا زمانی می‌توانیم در برابر این پدیده برنامه‌ریزی کنیم که از دشمن مهاجم و برنامه‌های او اطلاع کافی داشته باشیم و متناسب با آن، سلاح تدافعی خود را به‌کار گیریم. این مبحث یکی از محورهایی است که در بیانات مقام معظم رهبری بر آن تأکید شده است (سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۳۸۳-۳۸۲). یکی از محققان نیز در این خصوص می‌گوید:

«بدون این‌که ما در برابر تهاجم فرهنگی غرب تسلیم شویم، تا ندانیم که تهاجم از کجا آغاز شده و چه هدفی دارد و سلاحش چیست، چگونه می‌توانیم در برابر آن بایستیم؟ من نگفتم که تهاجم فرهنگی مهم نیست، بلکه سخن این بود که چون این تهاجم جز در موارد خاص دانسته نیست، نسخه‌ی علاج قطعی برای آن نمی‌توان

نوشت» (داوری اردکانی، ۱۳۷۹، ۸۷). به همین سبب در موفقیتِ مبارزه با تهاجم فرهنگی، توجه و تمرکز مسئولان فرهنگی کشور به امر مبارزه با تهاجم فرهنگی و اختصاص بودجه کافی و ایجاد جایگاه مناسب برای آن در برنامه‌ریزی کلان کشور و ارتباطات بین‌المللی، امری ضروری به نظر می‌رسد.

مبارزه با این ترفند جز با رویگردانی از فرهنگ تحکیم‌آمیز و تحمیلی غرب ممکن نیست. فرهنگ غربی باید به وسیلهٔ نخبگان و روشنفکران، پالایش شود. عناصر مفید آن جذب، و اجزای زیانبار و مخرب و فسادانگیز آن از ذهن و عمل جامعه‌های اسلامی طرد شود. معیار در این پالایش بزرگ، حکمیت فرهنگ اسلامی و اندیشه‌های بارور و راهگشا و هدایتگر قرآن و سنت است. این یک فصل اساسی از مبارزهٔ همه‌جانبه و خوش‌عاقبتی است که علمای دینی و روشنفکران و نخبگان سیاسی در سراسر جهان اسلام بر عهده دارند (پیام به حجاج بیت الله الحرام ۱۳۷۹/۱۲/۱۲).

یکی از لوازم توجه و ملاحظه برای ضربه نخوردن، دیدن دشمنی است که می‌خواهد به ما ضربه بزند؛ از این ما را نباید غافل کنند. خط اغفال به خصوص خواص و نخبگان از تأثیر دشمن، یکی از خطوط القایی و تبلیغاتی دشمن است (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۰۷/۰۲).

دشمن را درست شناسایی بکنید؛ هدف‌های دشمن را کشف بکنید؛ احیاناً به قرارگاه‌های دشمن، آنچنانی که خود او نداند، سر بکشید و بر اساس او، طراحی کلان بکنید و در این طراحی کلان، حرکت کنید (بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها ۱۳۸۸/۰۶/۰۸).

ب) شناخت دقیق و کامل فرهنگ اسلامی و ملی

گام دوم در مبارزه با تهاجم فرهنگی شناخت فرهنگ غنی اسلامی و عناصر فرهنگی آن است؛ علاوه بر این باید عناصر مقبول فرهنگ ملی و آداب و رسوم اجتماعی، ذخایر فرهنگی با ارزش تلقی شده و زنده نگه داشته شوند (فیاض، ۱۳۷۲،

۳۴۶-۳۴۴). در این خصوص آگاهی بخشیدن به نوجوانان و جوانان از طریق مأنوس کردن آنان با مفاخر و موارث فرهنگی از اهمیت خاصی دارد. لازم به ذکر است که نباید در این مقوله فرهنگ عمومی کشور نیز نادیده گرفته شود.

در ادامه، سخنان مقام معظم رهبری را در مورد اهمیت فراوان این موضوع می‌آوریم:

اهمیت فرهنگ عمومی کشور

مسائل فرهنگی هم خیلی مهم است. فرهنگ عمومی خیلی مهم است. چهره دینی در زندگی عمومی مردم خیلی هم است. چهره دینی و ظاهر دینی - که البته ان شاء الله خبر از باطن خواهد داد - خیلی حائز اهمیت است (بیانات در دیدار جمعی از مسئولان نظام جمهوری اسلامی ۱۳۸۹/۰۱/۱۶).

اصلاح فرهنگ عمومی، از همه کارها مهم‌تر است؛ چون این کار، محور همه کارهای دیگر است (بیانات در دیدار وزیر و مسئولان «وزارت ارشاد» و اعضای «شوراهای فرهنگ عمومی کشور» ۱۳۷۴/۰۴/۱۹).

به عقیده بسیاری از صاحب‌نظران، اعتلای فرهنگ ایرانی - اسلامی و ایجاد حس غرور و افتخار در جوانان و نوجوانان، این وارثان واقعی ارزش‌های گرانبهای فرهنگ خودی، گامی اساسی است که باید برای مبارزه بی‌امان با تهاجم فرهنگی غرب برداشته شود. یک جوان مسلمان ایرانی باید بداند که وارث چه نوع فرهنگی است. می‌توان با تقویت نیروی ایمان و با تأکید بر فرهنگ و سنت‌های خودی و بزرگ جلوه‌دادن نقاط قوت آنها، تمام آحاد جامعه، به ویژه نوجوانان و جوانان کشور را در برابر چنین تهاجمی مقاوم کرد؛ همچنین از این طریق می‌توان احساس حقارت را در این گروه از بین برد و روحیه سازندگی و امید را در آنان تقویت کرد.

ج) برنامه‌ریزی‌های علمی و اقتصادی

برنامه‌ریزی در جهت پیشرفت همه‌جانبه کشور و تبدیل آن به یکی از کشورهای بزرگ علمی و صنعتی و مستقل از برای تأمین کالاهای اساسی مورد نیاز و فراهم

آوردن زمینه‌های رفع نیازهای اقتصادی جامعه، به ویژه نیازهای جسمی و روحی نسل جوان از قبیل تحصیلات کافی، شغل مناسب، امکانات تشکیل خانواده، امکانات گذراندن مناسب اوقات فراغت و... بیشترین نقش را در تثبیت فرهنگ ملی و مصونیت در برابر فرهنگ مهاجم دارد.

د) تدوین سیاست فرهنگی و تربیتی جامع از طریق:

۱) تقویت کمی و کیفی تولیدات فرهنگی توسط رسانه‌های جمعی داخلی؛ تأثیر رسانه‌ای خودی در مبارزه با تهاجم فرهنگی امری قطعی و انکارناپذیر است، اما مادام که ما به کاربرد رسانه‌ها، فناوری اطلاع‌رسانی، هنر و فن پیام‌رسانی و خلاصه با شیوه‌های امروزیین اطلاعات و تبلیغات آشنا نباشیم، نمی‌توانیم با مخاطبان خود ارتباطی منطقی و نتیجه‌بخش برقرار کنیم؛ بنابراین آشنایی با پیشرفته‌ترین روش‌های تبلیغ از قبیل روان‌شناسی تبلیغ و شناسایی افکار عمومی در مباحث روان‌شناسی اجتماعی و آخرین مباحث طرح‌شده در جامعه‌شناسی ارتباطات باید مدنظر قرار گیرد. از سوی دیگر، رسانه‌های ما نباید تنها به پاسخگویی و رفع ابهام در قبال تهاجم فرهنگی دشمن اکتفا کنند، بلکه باید با نگاهی جهانی تلاش کنند که به نوعی، تهاجم و تولید در تبلیغ را وجهه همت خویش قرار دهند.

۲) استحکام مبانی تعلیم و تربیت اسلامی نوجوانان و جوانان؛ دین اسلام بیش از هر دین و مکتب دیگری، برای مسأله تربیت اهمیت قائل شده است. تربیتی که انسان را در مسیر تکامل قرار دهد و به بارگاه الهی برساند، و پایبندی و اعتقاد به ارزش‌های والای انسانی یکی از طرق جلوگیری از تهاجم فرهنگی است. فرد مؤمن و معتقد به ارزش‌های دینی، اگر در جامعه‌ای آکنده از پستی‌ها و شهوات قرار بگیرد، سپری محکم از تقوا و ایمان خواهد داشت. در این خصوص ارائه الگوهای رفتاری صحیح به مردم، بسیار اهمیت دارد.

۳) تقویت ایمان از طریق بالابردن سطح رشد علمی و فکری مردم نسبت به مسائل اعتقادی، تبلیغ، نشر و ترویج مسائلی که در تشدید عواطف و احساسات دینی

مردم تأثیر زیادی دارد، مانند نماز جماعت، جلسات قرآن، هیأت‌های مذهبی، عضویت در مراکز خیریه و عام‌المنفعه، دور نگه‌داشتن مردم از ارزش‌های ضد اسلامی و غیرخدایی با ترویج ارزش‌های دینی در یک سطح گسترده و فراگیر و... به بیان یکی از متفکران اسلامی، حفظ باورها و ارزش‌های اسلامی با احیای جلسات مذهبی یکی از راه‌های مقابله با هجوم فرهنگی است (مصباح یزدی، ۱۳۷۶: ۱۲۷).
 ۴) ارتقای کیفی فعالیت‌های هنری و ایجاد مراکز هدایت‌کننده ابزارهای صوتی و تصویری.

۵) گسترش فعالیت‌های برون‌مرزی نهادهای فرهنگی.

۶) ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی فرهنگی و عدم دخالت افراد غیر متخصص و غیرمسئول در امور فرهنگی و هنری.

۷) گسترش ارتباطات فرهنگی با کشورهای دارای منافع مشترک.

۸) حفظ جریان‌های فرهنگی اصیل و حمایت از مدافعان واقعی نظام.

۹) مشارکت دادن نوجوانان و جوانان در فعالیت‌های فرهنگی از قبیل: تشکیل سمینارهای مسائل فرهنگی و مسابقات علمی و فرهنگی با حضور و مشارکت آنان، تقویت روحیه کتاب‌خوانی و انتشار بیشتر کتاب‌های مذهبی جذاب.

۱۰) تقویت پایه‌های تربیتی و اخلاقی افراد در خانواده و مدرسه و ایجاد ارتباط عاطفی بین والدین و کودکان.

۱۱) بازنگری در منابع درسی دانشگاهی به ویژه کتاب‌هایی که به ناچار از زبان‌های بیگانه ترجمه می‌شوند.

۱۲) از بین بردن روحیه مصرف‌گرایی به ویژه در مواردی که سبب وابستگی کشور می‌شود (صلاحی، ۱۳۷۶: ۲۵).

۱۳) ایجاد محیط گرم خانوادگی و برخورد دوستانه با جوانان.

۱۴) آگاه کردن مردم از اهداف فرهنگ‌سازان غربی (مصباح یزدی، ۱۳۷۶: ۱۲۹ و ۱۴۳).

نتیجه‌گیری

نتیجه این که بر اساس نظم نوین جهانی، تهاجم فرهنگی و در حال حاضر جنگ نرم غرب و به ویژه آمریکا علیه سایر فرهنگ‌ها در حال انجام است و این امر با گسترش فناوری ارتباطات، شدت، سرعت و پیچیدگی بیشتری پیدا کرده است. آمریکا که داعیه سرپرستی جهان را در سر می‌پروراند و خواستار نظامی تک‌قطبی است، هیچ فرهنگ رقیبی را که مخالف این سیاست باشد، تحمل نخواهد کرد. قطعاً فرهنگ اسلامی از این قاعده مستثنا نخواهد بود و در رأس کشورهای اسلامی، ایران به واسطه انقلاب اسلامی به رهبری حضرت امام(ره) و مخالفت علنی آن با قدرت‌طلبی آمریکا مورد هجوم بیشتری قرار گرفته و خواهد گرفت؛ بنابراین به منظور مقابله با این هجوم، باید تمام ترفندها و حيله‌های فرهنگ مهاجم شناخته شود و سپس ابزار کافی برای مقابله با آن فراهم گردد. از آنجا که تهاجم فرهنگی و جنگ نرم فرایندی فرهنگی است، باید با ابزارهای فرهنگی با آن مقابله کرد و از مبارزه با ابزار خشن پرهیز نمود؛ یعنی تولیدات فرهنگی متناسب با فرهنگ ملی و دینی را باید گسترش داد و از نیروهای متعهد و دلبسته به کشور در ساخت این تولیدات کمک گرفت و سپس با بهترین روش‌ها این تولیدات را به جوانان عرضه کرد. علاوه بر این به جای آن که بخواهیم در برابر تهاجمات غرب به صورت تدافعی عمل کنیم، از قبل ریشه‌های فرهنگی خود را قوی سازیم و حالتی تهاجمی به خود بگیریم. چون علت اصلی ورود مظاهر فرهنگ غربی به کشور ما، عدم توسعه در زمینه‌های فنی، اقتصادی و سیاسی عنوان می‌شود. بکوشیم با نیروهای متخصص و استفاده مناسب از پیشرفت‌های فرهنگ مادی غرب، مقدمات پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور را در تمام زمینه‌ها فراهم آوریم. قشر جوان که معمولاً آسیب‌پذیرترین اقشار در برابر تهاجم فرهنگی هستند، باید مورد توجه بیشتری قرار گیرند و تأمین نیازهای جسمی و روحی آنان در اولویت‌های اول برنامه‌های کلان کشور باشد. مسئولان کشور نیز به منظور ترویج عملی فرهنگ دینی و ملی در تمام زمینه‌ها، نمونه‌ای از این فرهنگ را در زندگی خود پیاده کنند و در عمل نشان دهند که پای‌بند به ارزش‌های والای اسلامی هستند.

کتابنامه

- (۱) مجموعه سخنرانی‌های مقام معظم رهبری (سی دی حدیث ولایت).
- (۲) افتخاری، اصغر و علی‌اکبر کمالی (۱۳۷۷). رویکرد دینی در تهاجم فرهنگی. چاپ اول. تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، گروه انتشارات.
- (۳) پانوف، میشل و میشل پرون (۱۳۶۸). فرهنگ مردم‌شناسی، ترجمه علی‌اصغر عسکری خانقاه، چاپ اول، تهران: انتشارات ویس.
- (۴) خرم، مسعود (۱۳۷۸). هویت، چاپ پنجم. تهران: مؤسسه فرهنگی انتشارات حیان.
- (۵) دآوری اردکانی، رضا (۱۳۷۹). تبادل فرهنگی و فرهنگ جهانی غرب، درباره غرب. چاپ اول. تهران: هرمس.
- (۶) روح‌الامینی، محمود (۱۳۷۲). زمینه فرهنگ‌شناسی، پویایی و پذیرش. چاپ سوم، تهران: انتشارات عطار.
- (۷) سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی (۱۳۷۳). فرهنگ و تهاجم فرهنگی، برگرفته از سخنان مقام معظم رهبری (مدظله العالی). چاپ اول. تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی.
- (۸) شفیع سروستانی، اسماعیل (۱۳۷۲). تهاجم فرهنگی و نقش تاریخی روشنفکران. چاپ اول. تهران: سازمان انتشارات کیهان.
- (۹) صلاحی، جاوید (۱۳۷۶). تهاجم فرهنگی و مقابله با آن، گزارش تحقیقاتی. مشهد: دانشگاه فردوسی.
- (۱۰) فیاض، محمدسعید (۱۳۷۲). درآمدی بر تهاجم فرهنگی غرب. تهران: مرکز مطالعات اسلامی، معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- (۱۱) قائم مقامی، فرهنگ (۱۳۵۶). آموزش یا استعمار فرهنگی. چاپ سوم، تهران: انتشارات جاویدان.
- (۱۲) قیصی‌زاده، یونس (۱۳۶۳). «خصوصیات فرهنگی»، اطلاعات علمی (۱۶ آبان).
- (۱۳) مسگرنژاد، جلیل (۱۳۷۳). جایگاه ادبیات و علوم ادبی در بازداری تهاجم فرهنگی، مجموعه مقالات کنفرانس تهاجم فرهنگی. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- (۱۴) مصباح یزدی، محمد تقی (۱۳۷۶). تهاجم فرهنگی، تحقیق عبدالجواد ابراهیمی، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
- (۱۵) نائینی، علی محمد (۱۳۹۱). اصول و مبانی جنگ نرم. تهران: نشر ساقی.
- (۱۶) هدایتخواه، ستار (۱۳۷۷). تهاجم فرهنگی، چاپ اول، تهران: انتشارات معاونت پرورشی وزارت آموزش و پرورش.